

Παγκόσμια Ημέρα Τουρισμού

Ανοιχτή επιστολή στους επισκέπτες των νησιών: Τι θα θέλατε να δείτε επισκεπτόμενοι ένα ελληνικό νησί;

Όταν σχεδιάζουμε τις διακοπές μας, το κίνητρο μας για το ταξίδι συνδέεται με το τι θα θέλαμε να κάνουμε. Φτιάχνουμε μια εικόνα και ψάχνουμε να βρούμε τον προορισμό που ταιριάζει στην εικόνα αυτή. Άλλες φορές έχουμε κάποιο απωθημένο. Η επίσκεψη στην Ελλάδα και ειδικά σε κάποια από τα νησιά της είναι συχνά ένας προαποφασισμένος προορισμός.

Όμως ποια είναι τα στοιχεία της εικόνας που έχουμε δημιουργήσει για τον προορισμό και τι θέλουμε να βιώσουμε; Μας αγγίζει το σλογκαν «ζήσε όπως οι ντόπιοι» ή μας προσελκύουν οι διαφημίσεις των πολυτελών ξενοδοχείων και κατοικιών με τις πισίνες που ενώνονται με τη θάλασσα; Θέλουμε να εξερευνήσουμε τη ταυτότητα του νησιού μέσα από τα τοπία του, τα μνημεία του, τους παραδοσιακούς του οικισμούς, τους μύθους και την ιστορία του, τις γεύσεις του, ή θέλουμε να ζήσουμε όπως στο σπίτι μας ή μήπως κοσμοπολίτικα;

Όποιοι τα έχετε ήδη επισκεφθεί είτε γιατί κατάγεστε από κάποιο από αυτά, είτε γιατί τα επισκεφθήκατε γοητευμένοι από τις διηγήσεις δημοσιογράφων, τα έργα συγγραφέων και καλλιτεχνών, τον κινηματογράφο, έχετε καλύτερη εικόνα για το τι να περιμένετε. Βέβαια εξαρτάται από πόσα χρόνια έχουν περάσει από το τελευταίο σας ταξίδι γιατί τα περισσότερα από τα νησιά έχουν αλλάξει πολύ τα τελευταία χρόνια.

Θα πείτε και τι μένει αναλλοίωτο; Επρεπε τα νησιά να μείνουν όπως εμφανίζονται στις *carte postal* της δεκαετίας του '60 και του '70; Με τα μικρά φτωχικά σπιτάκια, τα μονοπάτια ή τους «νέους» χωμάτινους δρόμους, τα καλντερίμια μέσα στα χωριά, τις άδειες παραλίες και τα γραφικά ταβερνάκια πάνω στη παραλία με τους απόμαχους της ζωής να πίνουν το ούζο ή το κρασί τους και τα παιδιά να παίζουν στην άμμο;

Όχι βέβαια. Η εικόνα που περιγράφηκε παραπάνω μπορεί να είναι ελκυστική για τον επισκέπτη των μερικών ημερών, αλλά όχι για τον κάτοικο. Για να παραμείνει στο νησί χρειάζεται μια δουλειά που να αποδίδει, υποδομές και υπηρεσίες υγείας, παιδείας, συγκοινωνιών, τηλεπικοινωνίας, ψυχαγωγίας κλπ ανάλογες με αυτές της ηπειρωτικής χώρας. Ο τουρισμός είναι μια κινητήρια δραστηριότητα που έχει πολλαπλές επιδράσεις.

Καλά όλα αυτά θα πείτε, αλλά μέχρι που θα πάει αυτή η ανάπτυξη; Και κυρίως δεν θα μπορούσαν όλα να ακολουθούν τη κλίμακα και τα χαρακτηριστικά του νησιού; Δεν είναι αυτονόητο γιατί όπως είπαμε παραπάνω θέλουν και οι ντόπιοι να μας μοιάσουν. Αλλά το κυριότερο, εμείς ζητάμε οι τόποι να προσαρμοστούν σε αυτό που θέλουμε να ζήσουμε και δεν δεχόμαστε να προσαρμοστούμε σε αυτό που τους έκανε βιώσιμους εδώ και αρκετούς αιώνες. Ζητάμε γρήγορα πλοία γιατί δεν έχουμε χρόνο, μεγάλα σπίτια με τις ανέσεις των μεγαλουπόλεων ή των *resort* που είδαμε στη διαφήμιση με τα μεγάλα δωμάτια και τη πισίνα τους, ζητάμε «καλούς δρόμους» και θέσεις *parking*, ζητάμε να φάμε «κοσμοπολίτικα», ζητάμε, ζητάμε, ζητάμε όχι αυτό που είναι ο τόπος, αλλά αυτό που έχουμε ονειρευτεί.

Ζητάμε από τα νησιά ένα μοντέλο που δεν είναι βιώσιμο πλέον πουθενά στο πλανήτη, πόσο μάλλον στα μικρά νησιά με τους περιορισμένους πόρους και χώρο. Ζητάμε περισσότερο χώρο για σπίτι χωρίς να αντιλαμβανόμαστε ότι αυτό σφραγίζει, τιμεντώνει τη γη και μειώνει τη βιοποικιλότητα, περισσότερους δρόμους για να κινούμαστε γρήγορα με μηχανικό μέσο ακόμη και για μικρές αποστάσεις ενώ έχουμε έρθει να χαλαρώσουμε κάνοντας διακοπή από το τρόπο ζωής μας, περισσότερο νερό για τη πισίνα και το τζακούζι ενώ χρειάζεται να λειτουργεί ενεργοβόρα αφαλάτωση που θα το παράγει κλπ. Θέλουμε περισσότερους πόρους και παράγουμε περισσότερα απόβλητα, ξεπερνώντας τη φέρουσα ικανότητα του. Ταυτόχρονα η συγκέντρωση πολλών επισκεπτών την ίδια περίοδο δημιουργεί συνωστισμό και δυσαρέσκεια στους ντόπιους που παρά τα έσοδα από τον τουρισμό, βλέπουν τη ποιότητα ζωής τους να μειώνεται και σε εμάς που δεν απολαμβάνουμε την ευχαρίστηση που θα θέλαμε.

Η εξάπλωση τουριστικών resort και κατοικιών με τη περιγραφή που κάναμε, δημιούργημα ενός real estate που βιάζεται να πάρει τα χρήματα που επένδυσε στο πολλαπλάσιο αν είναι δυνατόν, βρίσκεται στον πυρήνα των αλλαγών που σημειώνονται τα τελευταία χρόνια και αλλάζουν κρίσιμα χαρακτηριστικά των νησιών, αλλάζουν την ταυτότητα τους. Ταυτόχρονα αυξάνουν τον αριθμό των επισκεπτών που μπορούν να βρίσκονται την ίδια στιγμή στο νησί, αυξάνοντας ακόμη περισσότερο τον υπερτουρισμό.

Σε πολλά από τα νησιά τα όρια δόμησης και φέρουσας ικανότητας έχουν ξεπεραστεί. Τα νησιά είναι περισσότερο ευάλωτα παρά ποτέ λόγω της τουριστικής μονοκαλλιέργειας και της κλιματικής αλλαγής. Μέχρι που όμως είναι αποδεκτή αυτή η αλλαγή;

Για να ζήσουμε όπως οι ντόπιοι χρειαζόμαστε πολύ λιγότερα. Χρειαζόμαστε έναν αργό και λιτό τουρισμό που να αξιοποιεί τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου - τον πολιτισμό, το περιβάλλον, τη παραγωγική παράδοση- που έχουν αξιοποιηθεί μέσα από την εξειδικευμένη γνώση που έχουν οι νέοι εργαζόμενοι. Χρειαζόμαστε να γνωρίσουμε τον τόπο και τους ανθρώπους του μέσα από μοναδικές εμπειρίες αφιερώνοντας το χρόνο που απαιτείται. Χρειαζόμαστε έναν τουρισμό που θα βοηθάει τους ανθρώπους του τόπου να ζήσουν καλύτερα τώρα αλλά και να τον διατηρήσουν βιώσιμο και για το αύριο.

Γιάννης Σπιλάνης

Ομ. Καθηγητής

Εργαστήριο Τοπικής και Νησιωτικής Ανάπτυξης (<https://llid.aegean.gr/>)

Παρατηρητήριο Βιώσιμου Τουρισμού Αιγαίου (<http://tourismobservatory-n.ba.aegean.gr/>)

Τμήμα Περιβάλλοντος - Πανεπιστήμιο Αιγαίου

